

Vragen en antwoorden over digitale leerlinggegevens en privacy

Net als in andere sectoren speelt ook in het onderwijs ICT een steeds grotere rol. Administratie van leerlingen wordt al lang niet meer met de hand bijgehouden maar digitaal via de computer. Papieren lesboeken worden steeds minder gebruikt, digitaal lesmateriaal juist steeds meer. Welke gegevens van leerlingen zijn daarmee gemoeid? En hoe zit het met hun privacy en de veiligheid van die gegevens? Dit document geeft antwoord op een aantal vragen hierover.

1. Mogen scholen bij de verwerking van gegevens van leerlingen uitgeverijen inschakelen? Wordt daarmee niet de privacy van leerlingen geschonden?

Scholen hebben uit hoofde van hun onderwijstaak, op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) een grondslag om persoonsgegevens te verwerken. Deze grondslag omvat ook het verwerken van persoonsgegevens in samenhang met de beschikbaarstelling van digitale leermiddelen. Ook mogen scholen daarbij andere partijen, zoals uitgeverijen, inschakelen. Zowel voor de school als voor de andere partijen gelden de uitgangspunten van de privacywetgeving, zoals: doelbinding, dataminimalisatie en beveiligingswaarborgen.

2. Wie is verantwoordelijk voor de persoonsgegevens van leerlingen?

In de praktijk is de bescherming van de privacy van de leerlingen langs twee wegen geregeld. Er zijn scholen die bewerkersovereenkomsten hebben afgesloten met leveranciers. In die situatie zijn de scholen verantwoordelijke. Zij bepalen hoe de verwerking van de leerlinggegevens bij de leveranciers gebeurt. De leveranciers zijn daarbij bewerkers in de zin van de Wbp: zij verwerken de persoonsgegevens voor de scholen.

Een andere weg is dat scholen persoonsgegevens verstrekken aan de leveranciers en dat die deze gegevens eveneens volgens de Wbp als verantwoordelijke verwerken. Zij kunnen dan geen gebruik maken van de verwerkingsgrondslag van de scholen. Zij doen een beroep op een "eigen" Wbp-grondslag: hun gerechtvaardigde belang om de gegevens voor de toepassing van het leermiddel te gebruiken. In beide gevallen is aparte toestemming van de betrokken leerling of zijn of haar ouders niet noodzakelijk.

Staatssecretaris Dekker geeft in een [brief aan de Tweede Kamer](#) aan dat de rol van verantwoordelijke voor de persoonsgegevens van leerlingen in beginsel bij de scholen zou moeten liggen. Zij zijn immers ook verantwoordelijk voor het onderwijs en de inzet van leermiddelen. Ook voor de VO-raad is het uitgangspunt dat scholen de regie houden over de gegevens en de verstrekking daarvan aan andere partijen. Zij zijn verantwoordelijk voor de verwerking van de leerlinggegevens en de dienstverlening van uitgeverijen die ze daarbij inschakelen. De VO-raad werkt (met partijen als Kennisnet) aan het vergroten van de bewustwording van privacy op scholen. Ook wordt gewerkt met betrokken partijen aan een set met standaard documenten (zoals een model bewerkersovereenkomsten) die scholen en hun besturen kunnen gebruiken zodat zij explicietere afspraken over privacy kunnen maken.

3. Wat moet een school regelen in een contract met een uitgever?

De school is verantwoordelijk om de juiste afspraken te maken als het gaat om de persoonsgegevens van haar leerlingen. Kennisnet heeft een [flyer ontwikkeld met daarin een checklist](#) met de afspraken die een school moet maken met een leverancier. Zo moet in een contract worden beschreven welke gegevens door de leverancier worden verwerkt.

4. Heeft de school toestemming nodig van de ouders om gegevens uit te wisselen?

De school heeft met de ouders een (ongeschreven) afspraak/overeenkomst om de leerling goed onderwijs te geven. Voor dat onderwijs heeft de school (digitale) leermiddelen nodig. De wet staat toe dat de school daarvoor gebruik maakt van een leverancier (bijvoorbeeld de uitgever), mits er goede afspraken worden gemaakt over het gebruik van de persoonsgegevens. In dat geval is er geen toestemming nodig van de ouders. Het is wel belangrijk ouders goed te informeren over wat de school doet om de privacy van hun kinderen te waarborgen.

5. In de media gaan verhalen dat -specifiek in het primair onderwijs- niet verantwoord met de gegevens zou worden omgesprongen. Is er door uitgevers misbruik gemaakt van persoonsgegevens?

De VO-raad en de PO-Raad hebben geen aanwijzingen dat de privacy van leerlingen in het geding is. De VO-raad vindt wel dat scholen hierover explicietere afspraken moeten maken met uitgevers. De VO-raad wil hier via het opstellen van een model bewerkersovereenkomst aan bijdragen.

Ook staatssecretaris Dekker geeft in een [brief aan de Tweede Kamer](#) aan dat de verkenning van PwC over privacy in po en vo (in opdracht van OCW), wijst op mogelijke risico's bij zowel uitgeverijen als de onderzochte scholen, maar dat die niet meldt dat deze werkelijkheid zijn geworden.

6. Wat wordt er gedaan om het risico op lekken of misbruik van digitale leerlinggegevens zo klein mogelijk te houden?

Uitgeverijen beveiligen hun systemen. Scholen moeten over de privacy van leerlingen en de beveiliging daarvan afspraken maken met uitgeverijen (zie ook het antwoord bij vraag 2) De VO-raad gaat met de uitgevers in overleg om een model bewerkersovereenkomst op te stellen voor de dienstverlening van digitale leermiddelen. Daarnaast wordt gewerkt aan het pseudonimiseren van leerlinggegevens waardoor de gegevens niet direct herleidbaar zijn tot leerlingen.

7. Is uitwisseling van gegevens wel nodig?

Digitale leermiddelen worden steeds meer gebruikt in het onderwijs. Dat is een positieve ontwikkeling omdat ze het mogelijk maken leerlingen meer op maat les te geven. Dat bepaalde gegevens over bijvoorbeeld het niveau van een leerling daarbij worden gebruikt, vloeit daar logischerwijs uit voort.

De antwoorden van toetsen en lesmateriaal bijvoorbeeld, moet voor de school te koppelen zijn aan de juiste leerlingen. Het veilig opslaan van gegevens en waarborgen van privacy is altijd een randvoorwaarde. De manier hoe er met persoonsgegevens wordt omgegaan, moet goed worden geregeld. Met de groeiende mogelijkheden van ICT in het onderwijs, blijft privacy en de veiligheid van gegevens een belangrijk punt van aandacht.

8. Wat doet de VO-raad op het thema privacy leerlingen?

De VO-raad voert op dit punt regie namens de sector. Ze ondersteunt de leden bij het waarmaken van hun rol als verantwoordelijke en maakt daarom op sectorniveau met partijen afspraken om zo veel mogelijk zaken in modelovereenkomsten te regelen. Op dit moment worden diverse onderwerpen rond het onderwerp privacy opgepakt in het Doorbraakproject waar publiek-privaat wordt overlegd over ict in het onderwijs.

Er wordt de komende periode door de VO-raad gewerkt aan:

- Een heldere verdeling van rollen en verantwoordelijkheden van betrokken partijen mbt privacy;
- Het stimuleren en vergroten van het bewustzijn van privacy bij scholen en ondersteuning van besturen en scholen, bijvoorbeeld in de vorm van modelovereenkomsten;
- Het instellen van een platform waar partners als scholen, uitgevers en leveranciers gezamenlijk afspraken vastleggen. Het opstellen van een convenant privacy in het voorjaar van 2015 is daar onderdeel van.

9. Waar kan ik terecht als ik vragen heb?

Leden van de VO-raad kunnen met vragen terecht bij de Helpdesk. Deze is op werkdagen bereikbaar van 8:30 uur tot 12:30 uur. U kunt de Helpdesk bellen op 030-2324888 of een bericht sturen via [dit digitale formulier](#). Voor meer informatie kunt u ook terecht op de [website van Kennisnet](#).